

Veldobservaties

Veldobservaties aan spinnendoders 3

Hans Nieuwenhuijsen

Op de overgang van de binnenduinstrand en de middenduinen, in het noordelijk deel van de Schoorlse Duinen, komt, tussen loofbomen en struiken, een eilandje voor van een paar oude, zwarte dennen. Van een dood exemplaar staat nog een stuk stam overeind en hier en daar liggen wat dode stammen. De habitat komt het meest in de buurt van 'vrijstaande bomen' (Weeda et al. 2006).

In midden september zijn in dit gebiedje op de stammen van deze naaldbomen enkele vrouwtjes van de gewone baardspinnendoder *Dipogon subintermedius* actief. Ik krijg de indruk dat ze bij voorkeur op het onderste deel van de stam, tot 175 cm hoog, jagen. Ze waren bijna niet boven mijn hoofd - ik meet 175 cm - actief. Als je zo staat te kijken gebeurt het wel eens dat ze even overwippen op je hoofd of je neus!

Ze rennen over de stam, duiken onder stukken schors en verdwijnen af en toe in een verlaten kevergang. Opvallend daarbij is dat ze niet met hun vleugels trillen, een gedraging die zo kenmerkend is voor de op de grond jagende spinnendoders, maar die meestal over het achterlijf vouwen. Ik heb ze trouwens geen spin zien vangen.

Ik zag één keer twee vrouwtjes jagen op dezelfde stam. Ik hoorde een luid gezoem, zag iets naar beneden in het gras vallen en dacht: een van beide heeft een spin gevangen. Het bleek echter dat beide vrouwtjes zich op elkaar hadden gestort en, al vechtend, naar beneden waren gevallen. Misschien heeft deze soort wel een jachtgebied dat tegen concurrenten verdedigd wordt. Ik hoopte de hele tijd maar een nest te vinden, ook dat is niet gelukt. Eén keer dacht ik een goede kans te hebben. Op de dode stam was een vrouwtje zeker een kwartier bezig strooisel uit een kevergang (?) te verwijderen. Om de tien seconden kwam ze tevoorschijn met strooisel onder haar kin en kiepte dat naar beneden. Ik kon mooi zien dat ze haar baarden gebruikte bij het strooiselvervoer. Ik merkte de plek en na een paar dagen ging ik op zoek naar een nest. Niets te vinden.

Op de stammen trof ik regelmatig werksters van de grauwwarte mier *Formica fusca*. Wat me trof was niet alleen dat spinnendoder en mier ongeveer even groot

zijn maar ook dat hun kleuren op elkaar lijken. Bij een bepaalde lichtval glanst het laatste deel van het achterlijf van deze zwarte mier. De zwarte spinnendoder heeft, als de vleugels over het achterlijf gevouwen zijn ook een lichte plek op het laatste deel van het achterlijf. Het is het ongepigmenteerde deel van de vleugels. Het lijkt waarachtig wel op de mimicry volgens Müller: twee nare beestjes, die op elkaar lijken. Als een op het zicht jagend dier de ene soort heeft geproeft, zal ie de andere soort met rust laten en omgekeerd.

Een andere veldwaarneming heeft betrekking op het grote aantal spinnendodersoorten op een klein oppervlak in een bos. Op 12.8.07 trokken Jacomijn Prinsen en ik naar een plek in Noord-Ginkel (Ac. 179-451) waar een aantal gewone mijnspinnen (*Atypus affinis*) hun gangen met spinselkousjes hebben. Ooit is daar de roodzwarte schildkopspinnendoder *Aporus unicolor* gevangen, die op deze spinnen jaagt. Helaas troffen we deze wesp niet aan, maar wel de volgende zes soorten in een stukje gemengd bos, met wat open zand, een zandpad en wat hei van hooguit 75x75 meter.

De gewone rouwrandspinnendoder *Cryptocheilus notatus*, de boom-zaagpootspinnendoder *Priocnemis exaltata*, de zwartkraag zaagpoot *P. pusilla*, de eentand zandspinnendoder *Arachnospila spissa*, de gewone zandspinnendoder *A. anceps* en de zwarte borstelspinnendoder *Anoplius nigerrimus*. Wat maar weer eens duidelijk maakt dat niet alleen open terrein, met stukken open zand, het ideale spinnendoder habitat is.

Summary

The hunting behavior of *Dipogon subintermedius* is described, along with the possible preparations for nesting. In a small part of a forest near Ede one finds six different species of spider wasps.

Literatuur

- Nieuwenhuijsen, H., 2008. De zilveren zandbij (*Andrena argentata*) in de Schoorlse duinen. – Bzzz 28: 37-39.
Weeda E.J., W.A. Ozinga & G.A.J.M. Jagers op Akkerhuis. 2006. Diversiteit hoog houden. Wageningen. Alterrapport 1418. 246p.